

TIL
LÆREREN

DANMARK I DEN KOLDE KRIG

Et undervisningsforløb til folkeskolens ældste klasser

UNDERVISNINGSFORLØB UDARBEJDET AF:

Charlotte Sørensen – lærer v. Morten Børup Skolen, Skanderborg
Mette Bak Bjerrgaard - pædagogisk konsulent

Til læreren

På de følgende sider bliver der redegjort for forløbets formål, samt hvilke fællesmål forløbet opfylder. Desuden redegøres der for, hvad eleverne bør vide inden I starter, et bud på forløbets tidsmæssige omfang, hvordan der kan arbejdes tværfagligt med emnet, og hvordan forløbet kan bruges til afgangsprøven. Herefter følger en detaljeret undervisningsplan.

FORMÅL MED FORLØBET OMKRING DEN KOLDE KRIG

Formålet med forløbet er, at eleverne tilegner sig en viden om den kolde krigs forløb 1945-1991, og kan reflektere over, hvordan globale begivenheder påvirker lokalt. Gennem arbejdet med forløbet får eleverne en viden om årsager til den kolde krigs opståen, dens forløb og konsekvenser globalt og lokalt. Ud fra læste kilder og via dilemmasplet får eleverne indblik i, hvilke overvejelser og handlemuligheder myndigheder har i krisesituationer. Denne viden om globale begivenheders påvirkning på lokale forhold kan også give eleverne baggrund til at forstå, hvordan nutidige krige og kriser langt væk influerer på deres liv.

Forløbet opfylder følgende Fælles mål for faget historie 7.-9. klasse:

KOMPETENCEOMRÅDE		FÆRDIGHEDSMÅL	VIDENSMÅL
Kronologi og sammenhæng Eleven kan på baggrund af et kronologisk overblik forklare, hvorledes samfund har udviklet sig under forskellige forudsætninger.	Kronologi, brud og kontinuitet	Eleven kan sætte begivenheders forudsætninger, forløb og følger i kronologisk sammenhæng.	Eleven har viden om begivenheders forudsætninger, forløb og følger.
	Det lokale, regionale og globale	Eleven kan forklare historiske forandrings påvirkning af samfund lokalt, regionalt og globalt.	Eleven har viden om forandringer af samfund lokalt, regionalt og globalt.
Kildearbejde Eleven kan vurdere løsningsforslag på historiske problemstillinger.	Historiske problemstillinger og løsningsforslag	Eleven kan udarbejde løsningsforslag på historiske problemstillinger med afsæt i udvalgte kilder	Eleven har viden om metoder til udarbejdelse af løsningsforslag
Historiebrug Eleven kan forklare samspil mellem fortid, nutid og fremtid.	Historiske scenarier	Eleven kan analysere konstruktion og brug af historiske fortællinger med samtids- og fremtidsrettet sigte.	Eleven har viden om historiske fortællingers brug i et samtids og fremtidsrettet perspektiv.

FORUDSÆTNINGER

For at dette undervisningsforløb kan skabe sammenhæng, overblik og kronologi forudsættes det, at eleverne er bekendte med:

- 2.verdenskrig: Alliancer og udfald (herunder delingen af Tyskland).
- Ideologier: Kommunisme og kapitalisme.

Forløbet er udarbejdet med udgangspunkt i dilemmaspillet Bunkerrotter, der udbydes af Skanderborg Museum til lokale skoler. Undervisningsforløbet kan dog gennemføres, også selvom I ikke har mulighed for at besøge bunkeren i Skanderborg. Se spilvejledningen til Dilemmaspillet Bunkerrotter.

SÅDAN BRUGES FORLØBET

Først og fremmest skal det understreges, at timeplanen er vejledende. Brug den som du vil, og som du, med din viden om dine elever, finder bedst.

Der er ikke sat tid på de seks dele, da det, hvis det alligevel ikke passer, er mere til gene end gavn. Det er her, du skal ind og vurdere dine elevers behov. Et fornuftigt bud på forløbets omfang kunne dog være ca. 10 dobbeltlektioner (inkl. 2 dobbelttimer til spillet og 2 dobbelttimer til besøg i lokalhistorisk arkiv). Hvis eleverne skal fordybe sig med selvvalgt emne på tidslinjen, skal der lægges ca. 4 lektioner mere til.

Besøget på lokalhistorisk arkiv og dilemmaspillet er desuden oplagte kandidater til UUV¹.

Forløbet er målstyret. Med udgangspunkt i de forenklede fællesmål for historie, er der formuleret læringsmål og tegn på læring. Lad eleverne blive fortrolige med disse mål: Start og slut hver time med at se på læringsmålene og tegn på læring. Det er motiverende og gør elevernes læring synlig - både for dig og for eleverne. De læringsmål, der ikke opnås til fulde i undervisningen, kan eleverne fordybe sig med at opnå i studietiden.

Både læringsmål og tegn på læring er skrevet i et "elev-venligt" sprog, da det er vigtigt, at målene er tydelige og klare for dem, der skal opfylde målene - nemlig eleverne! Tegnene på læring er opbygget efter en taksonomi og progression, der stiller større og større krav til elevens faglige viden og refleksionsevner. Alle bør opnå det første tegn på læring, de fleste bør opnå det andet tegn, og de dygtigste bør opnå det sidste tegn. Det kan være en god idé at gøre klassen opmærksom på denne opbygning.

OVERSIGT OVER DOKUMENTER

Til dette undervisningsforløb er der, ud over dette dokument, udarbejdet følgende materialer:

"Elevmateriale"

Kopieres eller lægges elektronisk til eleverne. Indeholder elevens mål og arbejdsopgaver.

"Kopiark 1"

Tidslinje. Kopieres til hvert par i A3. Skal bruges til undervisningsforløbets "Del 2".

"Kopiark 2"

Mix og match evalueringsopgave. Printes i ét eksemplar. Skal klippes ud i 12 dele og fordeles med én del til hvert par. Skal bruges til undervisningsforløbets "Del 2".

"Dilemmaspillet"

Indeholder lærervejledning og spilbeskrivelse til dilemmaspillet Bunkerrotter. Skal bruges til undervisningsforløbets "Del 5".

¹ Læs om UUV: <https://www.uvm.dk/Uddannelser/Folkeskolen/Laering-og-laeringsmiljoe/Understoettende-undervisning>

"Den kolde krig - et overblik"

Baggrundsartikel om den kolde krig. Kan læses af læreren som forberedelse til forløbet.

"Hvis krigen kommer"

Hele pjecen kan hentes her, og afsnit herfra kan bruges som kilder til afgangsprøven.

TVÆRFAGLIGHED

Overbevis dine kollegaer om at lave et tværfagligt forløb om den kolde krig. Det burde ikke være svært, for både samfundsfag, geografi og dansk tilgodeses uden store anstrengelser og gradbøjninger af disse fags fællesmål.

I dansk kan der fokuseres på talen: Forskellige taler analyseres, etos/patos/logos defineres og eleverne skriver selv en tale, der fremføres mundtligt. I samfundsfag gennemgås og analyseres verdensbilledet i dag: Forholdet mellem Rusland og Ukraine, forholdet mellem Rusland og USA, politiske krige i verden, de største trusler mod verden i dag. I geografi tages der udgangspunkt i, at én af de største trusler mod verdensfreden er ulighed. Dette undersøges geografisk, råstoffers fordeling og beliggenhed osv. Bogen "Turen går til en skæv verden" kunne inddrages. Filmen "Idealisten" er desuden relevant at se og arbejde med. Filmen, der bygger på virkelige hændelser, er en skønsom blanding af historiske klip og fiktion. I arbejdet med filmen bør man derfor være opmærksom på denne "faktions-genre" i forhold til at bruge den i historieundervisningen. Med disse argumenter og forslag burde de hurtigt bide på, ikke?

LÆRERFAGLIGT BAGGRUNDSSTOF

Du kan med fordel læse denne artikel som forberedelse til forløbet: Søren Hein Rasmussen "Den kolde krig - et overblik"

I artiklen finder du en definition af den kolde krig, baggrunden for krigen og en opdeling af krigen i 3 faser (hvori de vigtigste begivenheder også forklares). Se materialebank.

AFGANGSPRØVE

Forløbet kan indgå til afgangsprøven (den nye prøveform i historie med selvvalgt problemstilling). Forslag til udtrækningsemne: Danmark i den kolde krig.

Eleverne skal naturligvis selv formulere problemstillingen til emnet, men for at give et indblik i, hvordan emnet kan bruges, følger her to eksempler:

- Problemstilling 1: Hvordan var almindelige borgere i Danmark påvirket af den kolde krig?
- Problemstilling 2: Hvordan kan det være, at Viggo Kampmann valgte at husstandsomdele pjecen "hvis krigen kommer"?

Kildeforslag til afgangsprøven:

- Kapitler fra pjecen "Hvis krigen kommer" (Findes som pdf på museets hjemmeside).
- Gallupundersøgelser: Gallup 1962: En tredjedel af befolkningen læste ikke 'Hvis Krigen Kommer', Gallup 1959: Status på danskernes holdning til medlemskabet af NATO, Gallup 1963: Danskerne tror ikke på ny verdenskrig, Gallup 1959: Hvem bærer hovedansvaret for den 'kolde krig'?²
- Fotos af demonstrationer/protestmarch mod atomvåben
- Artikel om regeringens koldkrigsbunker i Rold skov eller fotos deraf.³
- Hvervekampagne fra hjemmeværnet "Værn hvad der er vort".⁴

² Gallupundersøgelser: <http://danmarkshistorien.dk/perioder/kold-krig-og-velfaerdsstat-1945-1973/den-kolde-krig-paa-hjemmefronten/>

³ Bunker i Rold skov: <http://ing.dk/artikel/nu-kan-alle-se-statsministerens-hemmelige-koldkrigsbunker-134055>

⁴ Hvervekampagne fra hjemmeværnet "Værn hvad der er vort".

OVERBLIK OVER UNDERVISNINGSPLANEN

Del 1. Introduktion: Opstartsøvelser hvor forforståelsen bliver aktiveret. Eleverne skriver deres start-viden om den kolde krig, der gemmes og hentes frem til slut-evalueringen.

Del 2. Overblik og kronologi: Eleverne producerer en tidslinje over de vigtigste begivenheder under den kolde krig sammen med en makker. Tidslinjen hænges op i klassen.

Du kan herefter vælge at lade eleverne fordybe sig i ét af emnerne fra tidslinjen, som de skal skabe et produkt til, der skal fremlægges for klassen.

Del 3. Fra global til lokal - Danmark i den kolde krig: I skal sammen se dokumentaren "Danmark i 50'erne - den kolde krig". Eleverne skal undervejs i dokumentaren tippe 12 rigtige, og bagefter skal de reflektere først skriftligt og derefter mundtligt over nogle lærerstillede spørgsmål.

Kildeanalyse: Eleverne arbejder parvis med udvalgte kilder og kilde spørgsmål fra den hustands-omdelte pjece "Hvis krigen kommer". Herefter følger en læreropsamling på de kildekritiske spørgsmål og en gruppeopsamling på de sidste kildeanalytiske spørgsmål.

Besøg på lokalhistorisk arkiv: Tag på besøg på det lokale historiske arkiv, hvor eleverne i grupper undersøger den lokale nyhedsdækning af vigtige globale begivenheder under den kolde krig.

Del 4. Myndigheder og taler: Som forberedelse til dilemmaspillet analyseres parvis Hans Hedtofts 1. maj tale fra 1949 om Atlantpagten (nuværende NATO). Der samles op i grupper.

Del 5. Dilemmaspil: Eleverne skal arbejde kontrafaktisk med den kolde krig, og gennem rollespil afprøve forskellige "hvad nu hvis" scenarier.

Del 6. Opsamling og evaluering: Spillet og hele undervisningsforløbet opsamles og evalueres - den faglige paratviden testes, der stilles perspektiverende og reflekterende spørgsmål, og deres samlede slut-viden skrives ned. Dette sammenlignes med deres start-viden (Del 1. Introduktion).

UNDERVISNINGSPLAN - DEN KOLDE KRIG

Start hver time med at italesætte, hvilket læringsmål der er fokus på i denne time, og hvilke tegn på læring der er.

Slut hver time med at bede eleverne om at forholde sig til læringsmålene og tegn på læring. De kan evt. skrive logbog, hvor de skal reflektere og vurdere, hvilke tegn på læring de opfyldte, eller overstrege de tegn, de nu mestrer.

DEL 1: INTRODUKTION

Udlevér elevkompendiet til eleverne (Elevark 1 – 11)

MÅL: At få aktiveret elevernes forforståelse, at give dem kendskab til forløbets mål

LÆRINGSMÅL: Gennemgå læringsmålene med eleverne. (Elevark 1)

WALK & TALK (PARVIS)

Sæt eleverne sammen parvis (find fx sammen med én med samme farve sko).

Gør dem opmærksom på walk & talk spørgsmålet i elevmaterialet (Elevark 2), og send dem ud på en kort rute.

SKRIVE (ALENE)

Retur i klassen hurtigskriver eleverne i 5-10 min. deres refleksioner over spørgsmålene ned på computer/hæftet.

Denne øvelse gentages i slutningen af forløbet, og de to øvelser sammenlignes for at synliggøre en udvikling. - Det er altså vigtigt, at noterne gemmes. Du kan eventuelt indsamle noter og udlevere dem igen efter anden runde.

Når jeg giver eleverne en kort og defineret tidsfrist til besvarelse af en opgave, sætter jeg et stort nedtællingsur på projektoren. Eleverne bliver fokuserede, og det øger intensiteten. De elever, der er hurtigere færdig, forholder sig også rolige, fordi de kan følge med i, at der fx kun er 4 minutter til alle går videre. Brug evt. nedtællingsuret på www.tagtid.dk

OPSAMLING (PARVIS)

Eleverne rejser sig og slår sten-saks-papir med en makker. Vinderen bestemmer, hvem af de to, der skal læse højt fra deres hurtigskrivning. Gentages med ny makker tre gange i alt. Du kan samtidig gå rundt og høre brudstykker af refleksionerne hos udvalgte elever.

LÆS OG LØS (ALENE)

Eleverne læser introduktionen til den kolde krig i elevmaterialet (Elevark 3), og udfylder historie-ordkendskabskortet bagefter.

Gennemgå efterfølgende ordkendskabskortet fælles. Der er ikke kun én korrekt løsning.

Historie-ordkendskabskortet er inspireret af Gyldendals ordkendskabskort, men modificeret til en historie-kontekst, hvor tiden også har betydning. Hvis eleverne ikke har arbejdet med ordkendskabskort før, bør I udfylde det sammen.

Definition...

En storpolitisk konflikt mellem USA (kapitalisme) og Sovjet (kommunisme)

Det er ikke...

En krig med direkte kampe mellem USA og Sovjet

Tidsafgrænsning...

Start:
1945

Slut:
1991

Hvad kendetegner...

Det var 2 supermagter mod hinanden og Øst mod Vest

**Den
kolde krig**

Der var stor frygt for atombomber

Berlinmuren blev et symbol på den kolde krig

DEL 2: OVERBLIK OG KRONOLOGI

LÆRINGSMÅL

Du kan forklare årsager til, at Den kolde krig fandt sted.

TIDSLINJE (PARVIS)

Eleverne skal danne sig et overblik over den kolde krigs forløb. De skal lave tekstebokse og overskrifter til tidslinjen (kopiark 1). På tidslinjen er der markeret de vigtigste overskrifter - de skal "blot" placere overskriften på tidslinjen og skrive en kort forklarende tekst til. De skal søge viden på: <http://www.faktalink.dk/titelliste/den-kolde-krig/hele-faktalinket-om-den-kolde-krig>. Tidslinjen bør desuden forsynes med relevante billeder og/eller elevproducerede tegninger. Eleverne kan med fordel printe tidslinjen på A3 papir.

OPSAMLING (GRUPPE)

For at få rettet faktuelle uklarheder sammenlignes tidslinjen med et andet pars tidslinje og rettes til.

Det er demotiverende for eleverne, hvis elevprodukterne ikke skal bruges. Lav en udstilling på biblioteket, på gangen eller i klassen, hvor tidslinjerne bliver hængt op. Bed dem gøre sig umage med layoutet - og undlad at hænge krøllede og ufærdige tidslinjer op.

OPSAMLING MIX OG MATCH (FÆLLES)

I denne øvelse får eleverne trænet og øvet de vigtigste årstal fra tidslinjen. Hvert par får udleveret et kort med 2 felter (kopiark 2 – klip ud og fordel i klassen). De skriver en kort beskrivende tekst i det ene felt om, hvad der skete på deres årstal. Kortet deles, så de hver får deres halvdel (enten årstallet, eller teksten). Hele klassen rejser sig og går rundt mellem hinanden. Du siger "mix" og eleverne bytter kort med dem de møder. Du siger "match", og eleverne skal nu finde det årstal eller tekst, der passer til deres kort. Når de har matchet stiller de sig, sammen med deres match, ud til siden. Dette gentages nogle gange.

Eksempel på Mix og match:

1968	Et amerikansk bombefly styrter ned på Grønland ved Thule med 4 brintbomber
-------------	---

FORTÆL OM KRIGEN PÅ 60 SEKUNDER (PARVIS)

I denne øvelse skal eleverne vise, at de kan huske og anvende den viden, de har tilegnet sig i arbejdet med tidslinjen.

Eleverne finder sammen med en ny makker. De slår sten-saks-papir. Vinderen bestemmer, hvem der starter.

Du tager tid. De har nu 60 sekunder til at fortælle om den kolde krig - årsager og forløb. De skal gøre deres bedste for at fylde tiden godt ud.

60 sekunder kan være meget kort tid - eller føles som meget lang tid! For at eleverne bliver trygge ved opgaven, kan du evt. starte timen med en ice-breaker (undlad at fortælle eleverne, at øvelsen gentages senere med et fagligt indhold). Bed eleverne om at stille sig på række efter, hvornår de stod op i morges. Nu finder den første i rækken sammen med den sidste i rækken osv. indtil alle har en makker. Makkerparret slår sten-saks-papir og vinderen bestemmer, hvem der starter. Tag tid (60 sekunder). Eleven fortæller nu makkeren om sin morgen, så detaljeret som muligt - fra vækkeuret ringede til han/hun stod i klassen. Der byttes. Du starter tiden igen. Når øvelsen er færdig, er du klar til at gå i gang med timen, og I har en fælles reference, når I laver opgaven med et fagligt sigte senere.

FORDYBELSE

Eleverne kan nu vælge ét eller flere af punkterne på tidslinjen, som de skal fordybe sig i og fremstille et produkt omkring. Det kan fx være, at en elev vælger Cubakrisen. Produktet kan fx være en fotostory, et radio-hørspil, en prezi eller en tegneserie på Go-animate. Det færdige produkt skal præsenteres for klassen. Eleverne skal kunne forklare og forsvare deres valg af produkt, der skal afspejle en faglig viden. Eleverne starter fordybelsesprocessen ved at stille fordybelsesspørgsmål (elevark 4).

Det er en svær øvelse, men samtidig vigtigt, at eleverne bliver bekendte med produktudvikling i historiefaget, så de også bliver klædt godt på til afgangsprøven. For at understrege, at produktet selvstændigt skal kunne formidle og afspejle en tilegnet viden, kan du frabede dig PowerPoints eller anden skriftlighed.

DEL 3: FRA GLOBAL TIL LOKAL. DANMARK UNDER DEN KOLDE KRIG

LÆRINGSMÅL

Du kan forklare, hvordan begivenheder langt væk fra Danmark kan påvirke lokalområdet.

Du kan formulere et svar på en historisk problemstilling: "Hvordan skaber myndigheder ro og tillid i en krisesituation", der er dokumenteret ud fra analyse af kilder.

DOKUMENTAR (FÆLLES)

Før I ser

Lad eleverne læse introduktionen og opgavebeskrivelsen i elevmaterialet (elevark 5 og 6).

Mens I ser

Dokumentaren Danmark i 50'erne den kolde krig

Dokumentaren kan bl.a. tilgås via dette link: <http://hval.dk/mitcfu/> . Eleverne løser opgaven (elevark 6).

Efter I har set

Efter dokumentaren retter eleverne sidemakkerens quiz. Du læser de korrekte svar op:

- Hvad sker der i 1953 (svar 2)
- Hvilke følelser beskriver stemningen blandt den danske befolkning (svar 1)
- Hvad sker der i 1949? (svar 2)
- Hvordan hjælper Danmark i Koreakrigen? (svar 3)
- Hvilke konsekvenser fik Koreakrigen for Danmark? (svar 1)

- Hvorfor indføres værneskatten (svar 3)
- Hvad er 5. kolonne-loven (svar 1)
- Mange danskeres forhold kan beskrives sådan: (svar 2)
- Hvor meget tjener en håndværker i timen i 1950 (svar 3)
- Hvad er Heretica (svar 1)
- Hvem mener man, at tidsskriftet Dialog støttede politisk? (svar 1)
- Hvad drejer Poul Henningsens film fra 1953 sig om? (svar 2)

OPSAMLING (ALENE)

Elevernes indtryk af Danmark under den kolde krig skal fastholdes ved at blive nedskrevet. Giv eleverne 5-10 minutter til at svare skriftligt på følgende refleksionsspørgsmål: (elevark 7)

- Hvordan var levestandarden?
- Hvordan var økonomien?
- Var landet delt eller samlet politisk?
- Hvordan var landet påvirket af den kolde krig (direkte og indirekte)

OPSAMLING (FÆLLES)

Elevernes skrevne refleksioner fra elevark 7 skal nu understøtte dem i mundtlige refleksioner: Eleverne placerer sig i en dobbeltcirkel, så de står ansigt mod ansigt med en anden makker. Du stiller ét refleksionsspørgsmål ad gangen og giver 60 sekunder til at besvare. Lad enten ydercirklen eller indercirklen rokere, så de får en ny makker. Gentag indtil alle spørgsmål er gennemgået.

KILDEANALYSE AF "HVIS KRIGEN KOMMER" (PAR)

s. 1, 6-9 og 23-28

Før eleverne går i gang, bør du kort præsentere pjecen og formålet med opgaven.

PRÆSENTATION AF PJECE

"Med husstandsomdelingen af pjecen "Hvis Krigen Kommer" i januar 1962 blev der fra Statsministeriets side gjort et forsøg på at oplyse befolkningen om farer, forebyggelse og fakta i forbindelse med et eventuelt angreb mod dansk territorium, herunder et atomangreb.

Siden den kolde krigs begyndelse havde den danske befolkning levet med den spændte situation imellem USA i vest og Sovjetunionen i øst.

I midten af 1950'erne og fremefter spidsede situationen dog til, bl.a. med Warszawa-pagtens oprettelse (1955), USSR's opsendelse af Sputnik-raketter (1957), Fidel Castros magtovertagelse i Cuba (1959), Svinebugtaffæren (1961) og Berlinmurens opførelse (1961). Op igennem 1950'erne var der, som konsekvens heraf, dukket nye anti-atom- og anti-krigssammenslutninger op, hvilket satte fokus på udsigterne til - og konsekvenserne af - en atomkrig. Statsministeriet var desuden begyndt at få henvendelser fra bekymrede borgere, som ønskede information om, hvorledes man skulle forholde sig til et atomangreb på Danmark."⁵

KILDEANALYSE (PARVIS)

Bed eleverne læse "Hvis krigen kommer" og svare skriftligt på spørgsmålene til kilden, der er præsenteret i elevmaterialet (elevark 8).

Fortæl eleverne, at de i deres besvarelse skal finde gode argumenter for deres holdninger. I den næste opfølgende gruppeopgave bliver det nemlig det stærkeste argument, der vinder.

⁵ Citat fra:

<http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/uddrag-fra-pjecen-hvis-krigen-kommer-fra-statsministeriet-1962/>

OPSAMLING AF PRÆSENTATION OG KILDEKRITIK (FÆLLES)

Eleverne har lavet en præsentation af kilden. Lav en kort fælles opsamling og gennemgang af disse spørgsmål.

OPSAMLING AF KILDESPØRGSMÅL (GRUPPE OG FÆLLES)

Placer arbejdsparrene med andre arbejdspar i grupper á 6 inde i klassen. Bed dem vælge en gruppeformand.

Du stiller ét kilde spørgsmål fra elevmaterialet til alle grupper, og giver nu grupperne 1-2 minutter til at blive helt enige om det rigtige svar. ALLE i gruppen skal være enige. De stærkeste argumenter må vinde.

Bed hver gruppeformand om at fortælle gruppens svar. Hvis der er forskel på gruppernes besvarelse, kan I drøfte disse. Det er ikke sikkert, at I bliver enige.

Nu gentager du proceduren med det næste spørgsmål fra elevmaterialet. Fortsæt indtil alle spørgsmål er gennemgået.

Du kan med fordel bruge siden www.tagtid.dk til at styre tidtagningen.

Kildespørgsmål fra elevmaterialet:

- Hvad er budskabet i statsminister Viggo Kampmanns indledning side 1?
- Hvilke våben advarer man mod, og hvordan er de skadelige?
- Hvad skal man ifølge pjecen gøre, hvis angrebet kommer?
- Hvordan kunne danskerne mon blive advaret mod et evt. angreb i 1962?
- Hvis du kunne rådgive statsministeriet i 1962, om de skulle udsende pjecen eller ej, hvilket råd ville du så give dem? Begrund dit svar.
- Synes du, at pjecens råd til at beskytte sig mod et atomangreb er realistiske?

AFSLUTNING AF KILDEANALYSE (FÆLLES)

Du fortæller til sidst om pjecens modtagelse blandt danskerne i 1962:

"Pjecen fik en kritisk modtagelse i pressen og Folketinget. Et af kritikpunkterne var, at det "minutkød", som i pjecen anbefaledes som nødration, var et bestemt mærke fra forretningskæden Irma og at der derfor var tale om skjult reklame. Kritikken gik mere overordnet på det realistiske i pjecens løsninger på forebyggelse af person- og bygningskader i forbindelse med atomkrig. En Gallupundersøgelse viste desuden en lav interesse fra befolkningen, idet kun 66% overhovedet havde kigget i pjecen." ⁶

BESØG PÅ DIT LOKALE HISTORISKE ARKIV (GRUPPE)

På det lokale historiske arkiv i Skanderborg har de et arkiv med gamle lokalaviser. Eleverne skal undersøge, hvordan man i samtiden beskrev store begivenheder under den kolde krig (se arbejds spørgsmål i elevmaterialet – elevark 9).

Før besøget

Kontakt arkivet og book et besøg. Bed dem evt. om at finde aviserne frem til besøget.

Opdel klassen i 6 grupper. Tildel hver gruppe én dato og begivenhed, som de skal undersøge i arkivet. Det kunne fx være:

- 4. april 1949: Danmark indtræder i Atlantpagten (Nato)
- 13. august 1961: Berlinmuren bygges

⁶ Citat fra:

<http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/uddrag-fra-pjecen-hvis-krigen-kommer-fra-statsministeriet-1962/>

- 22. oktober 1962: Cubakrisen
- 23. januar 1951: Jutlandia sejler til Korea
- 9. november 1989: Berlinmuren falder
- 26. december 1991: Sovjetunionen opløses

Under besøget (gruppe)

Hver gruppe undersøger det tildelte emne, og løser opgaven i elevmaterialet.

Efter besøget (alene)

Eleverne bruger 5-10 min. på at skrive refleksioner ned i hæftet. Du kan bede dem reflektere over: Hvad er de største forskelle på lokalavisen dengang og nu? Fandt I meget tekst om emnet? Hvorfor/hvorfor ikke? Tror du, at man tænkte meget over den kolde krig dengang? Hvorfor/hvorfor ikke. Hvilke krige og kriser skriver man meget om i avisen lige nu?

Tag efterfølgende en fælles drøftelse med klassen, hvor du stiller de samme spørgsmål.

DEL 4: MYNDIGHEDER OG TALER

LÆRINGSMÅL

Du kan formulere et svar på en historisk problemstilling: "Hvordan skaber myndigheder ro og tillid i en krisesituation", der er dokumenteret ud fra analyse af kilder.

KILDEANALYSE OG ORDKENDSKAB (PARVIS)

Eleverne skal i dilemmaspelet (del 5) agere myndighed der skal tale til folket. Derfor skal eleverne som forberedelse se et eksempel på en tale, og kende en tales opbygning.

Talen er Hans Hedtofts 1. maj tale fra 1949 om Atlantpagten (nuværende NATO), og kan tilgås fra dette link: <http://www.dr.dk/skole/mediaitem/urn:dr:mu:programcard:508711f2860d9a3e50ac48b4>

Som forberedelse skal eleverne læse om Atlantpagten/NATOS historie og baggrund på www.fakta-link.dk og udfylde et historie-ordkendskabskort (Elevark 10).

(Se eksempel på udfyldt ordkendskabskort på næste side)

Foto: Hans Hedtoft, www.dr.dk

Definition...

Det er en forsvarsalliance til at fremme sikkerhed og stabilitet for medlemmerne

Det er ikke...

Warszawa-pagten som Sovjet oprettede for at beskytte deres allierede

Atlantpagten

Tidsafgrænsning...

Start:
1949

Slut:
Ikke slut - i dag hedder det NATO

Hvad kendetegner...

Beskytter mod ydre fjender

EU/USA mødes ofte

Tvinger EU til at samarbejde, så vi ikke går i krig mod hinanden

Eleverne deles i par, der arbejder med arbejdsspørgsmålene til talen præsenteret i elevmaterialet (elevark 11).

OPSAMLING (GRUPPE)

Sæt parrene sammen i grupper á fire. Giv dem 10 minutter til at sammenligne deres svar.

Efter de har sammenlignet svarene, giver du hver gruppe ét af de 6 arbejdsspørgsmål til talen.

Fortæl grupperne, at de om 5-10 minutter skal præsentere deres svar på spørgsmålet for klassen.

Arbejdsspørgsmål fra elevmaterialet:

- Hvad handler talen om?
- Hvorfor er vi ifølge Hans Hedtoft tvunget til at 'søge sikkerhed i fællesskabet sammen med de andre demokratier'?
- Hvad menes med 'Netop med de erfaringer vi gjorde under besættelsen'?
- Hvad er Hedtofts ønske?
- Læs "grundmodel til at opbygge en tale". Overholder Hans Hedtoft denne model?
- Synes du, at han lykkedes med sit budskab? Begrund.

For at højne intensiteten, konkurrencen og gruppefællesskabet kan du, i stedet for bare at give hver gruppe ét spørgsmål, bede hver gruppe stille sig op i en tæt cirkel. Start nedtællingsuret ved 10 minutter. Fortæl grupperne, at de skal fremlægge ét af arbejdsspørgsmålene, når tiden er gået. -Men de må først få deres spørgsmål, når gruppen har talt til 21!

Det gøres sådan: De fire gruppemedlemmer står i en tæt cirkel (skulder ved skulder). Der må ikke tales eller signaleres til hinanden - kig ned i jorden. Én i gruppen starter med at sige "1". En tilfældig anden siger "2". Hvis to gruppemedlemmer siger det samme tal på samme tid startes der helt forfra ved "1" igen. Når de har talt til 21 udleveres deres arbejdsspørgsmål, og de har den resterende tid til at gøre sig klar til at fremlægge.

DEL 5: DILEMMASPIL OG KONTRAFAKTISK HISTORIE

LÆRINGSMÅL

Du kan lære at arbejde kontrafaktisk med historiske begivenheder under den kolde krig.

Bunkerrotter er et kontrafaktisk rollespil om et sovjetisk angreb på Danmark under den kolde krig. En folkeskoleklasse bemander en af civilforsvarets kommandocentraler og har til opgave at navigere deres by sikkert ud af netop den krise, man frygtede. Tiden er ca. 1981 – 83.

Du finder information om spillet i lærervejledningen, som du finder under skoletjenesten på Museum Skanderborgs hjemmeside.

DEL 6: OPSAMLING OG EVALUERING I 4 DELE

MÅL: At opsamle, perspektivere og evaluere på læringsmålene.

OPSAMLING AF DILEMMASPILLET (FÆLLES) 1.DEL

Du skal sammen med eleverne diskutere dét at arbejde kontrafaktisk med historien.

Start med en fælles brainstorm, hvor eleverne stiller kontrafaktiske historiske spørgsmål ala: Hvad nu hvis Hitler ikke var blevet født? Hvad nu hvis terroristerne, der fløj ind i World Trade Center blev stoppet i lufthavnen?

Du stiller bagefter klassen spørgsmålet: Hvordan kan vi lære noget af kontrafaktiske spørgsmål? Giv eleverne 2 minutter til at diskutere med sidemakkeren, inden de skal svare i klassen.

Stil herefter spørgsmålet: Hvordan kan man kritisere kontrafaktisk historie - hvad skal man passe på, når man arbejder kontrafaktisk? Giv igen eleverne 2 minutter til at diskutere med sidemakkeren, inden de skal svare i klassen.

Lav en ny brainstorm, hvor de udelukkende skal brainstorme på kontrafaktiske koldkrigs-spørgsmål ala: Hvad nu hvis Cubakrisen var eskaleret? Hvad nu hvis Danmark ikke var blevet medlem af Atlantpagten?

Eleverne vælger ét af de kontrafaktiske spørgsmål fra den fælles brainstorm, og får nu 5-10 minutter til skriftligt at tænke sig til konsekvenserne af dette spørgsmål.

Besvarelsen af det kontrafaktiske spørgsmål læses op i en mindre gruppe.

Du kan evt. bede gruppen vælge den mest interessante besvarelse af det kontrafaktiske spørgsmål. Den gruppen peger på, læser også op for hele klassen. Det er mere trygt at læse sine refleksioner højt, når man er "udvalgt". Eleven bliver stolt af at blive valgt, og har en sikkerhed i at læse højt - fordi 3 andre også står inde for, at det var en god besvarelse.

KAHOOT QUIZ (FÆLLES) 2.DEL

I andet led af opsamlingen er der fokus på fakta. I skal spille en kahoot-quiz, hvor der stilles multiple choice spørgsmål med udgangspunkt i undervisningsforløbet. Log ind på www.getkahoot.com og søg efter public quiz "Den kolde krig dilemmaspil"

PERSPEKTIVERING (PARVIS+FÆLLES) 3. DEL

I 3. del skal der perspektiveres: Stil eleverne disse spørgsmål, og giv dem herefter 10 minutter til at tale sammen (evt. som en walk and talk). Lav herefter en fælles brainstorm på tavlen:

Kan I komme med eksempler på krige og konflikter i 2015, der minder om de krige og konflikter, der var under den kolde krig?

Hvad er den/de største trusler mod verdensfreden i dag?

SKRIFTLIG REFLEKSION (PARVIS+ALENE) 4. DEL

Som sidste og 4. del af evalueringen gentages én af øvelserne fra forløbets begyndelse (Del 1: introduktion). Formålet med dette er at tydeliggøre udviklingen og samle trådene:

WALK & TALK (PARVIS)

Sæt eleverne sammen parvis (find fx sammen med én med samme farve sko).

Gør dem opmærksom på walk & talk spørgsmålet i elevmaterialet, og send dem ud på en kort rute.

SKRIVE (ALENE)

Retur i klassen hurtigskriver de i 5-10 min. deres refleksioner over spørgsmålene ned på computer/hæftet.

For at synliggøre en udvikling sammenlignes deres besvarelser med den første besvarelse i Del 1: Introduktion.

I gennemgår til sidst læringsmål og tegn på læring sammen.